СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМ[...]ТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В [...]ЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

[Т]РИ ЦЕНТИ. РІ[...] Ч. 155. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 7 липня 1930. VOL. XXXVIII. No. 155. Jersey City, N. J., Monday, July 7, 1930. THREE CENTS.

В ПОНЕДІЛОК ЗАЧИНАЄТЬСЯ НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ СЕНАТУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер оголосив проклямацію, якою скликує надзвичайну сесію сенату, призначену для ратифікації Лондонського договору.

Наради зачнуться в понеділок, а триватимуть цілий тиждень. Деякі сенатори надіються, що ратифікація не перейде, бо не буде відповідного числа присутних сенаторів. В той спосіб ратифікація буде відложена.

ВИДЕРЖАЛИ 553 ГОДИН У ВОЗДУСІ.

ШИКАҐО .— Браття Гонтери злетіли вкінці на землю, будучи у воздусі 23 днів. Летуни виглядали дуже перемучені, але тішилися, що побили всі рекорди. Їх витали оваційно й виголошували до них промови, але вони нічого не чули, бо слух їх цілком притупів ізза гуку моторів. За якийсь час слух поверне.

Летуни хвалили мотор, який видержав такий довгий лет. Рівнож заявили, що як тільки відпічнуть, виберуться в подорож здовж американських берегів, які хочуть облетіти безперивним летом.

300 НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

НЮ ЙОРК. — На загал панує переконання, що цьогорічний 4 липень випав дуже гарно, бо публика здержалась у великій мірі від стрілянини. Всеж таки і це поміркpopване свято потягнуло за собою аж 300 нещасливих випадків. Яких 150 людей лічиться тепер по шпиталях наслідком ран, які одержано ізза стрілянини.

МІЛІОНИ ОПУСТИЛИ МІСТО.

НЮ ЙОРК. — 2,000,000 людей опустили Ню Йорк зприводу свята 4-го липня. А було би виїхало ще більше, як би не хмаролом, який ввірвався над містом у четвер вечером і розбив пляни тих, що хотіли виїхати.

В Куні Айленд начислили понад 1,000,000 людей.

Не обійшлося і без нещасть. Затонуло 6 осіб.

Автомобілевий рух був дуже сильний. Наслідком автомобілевих колізій зґинули 4 особи. Кажуть, що це не багато на такий великий рух.

НОВА ДЕКЛЯРАЦІЯ НЕЗАВИСИМОСТИ.

НЮ ЙОРК. — Сенатори Ковпленд і Ваґнер брали участь в 141 Святі Независимости, яке святковано в Тамані Гол. Ковпленд говорив, що треба тепер нової Декляраціі Независимости, яка знесла би прогибіцію й дала би стейтам право контролі обороту алькоголем. Він сказав, що коли би край був поділений ґеографічно щодо прогибіції, як був він у часі муринської неволі, то цілком певно прийшло би тепер до нової горожанської війни в Америці.

$145,000,000 НА РОЗБУДОВУ ВОДНИХ ДОРІҐ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер підписав закон, який передбачає 15-літню програму розбудови водних доріґ. Виконання того пляну коштуватиме $145,000,000.

ПРЕЗИДЕНТ ДАЛІ ЛІДЕРОМ.

ВАШИНҐТОН. — Партійні приятелі Гувера твердять, що він є далі дійсним провідником републиканської партії. Вправді ніякий президент не мав таких терть з своєю партією, як їх мав Гувер на протязі минувшої сесії конґресу, але всеж таки при кінці Гувер вийшов побідником. Заветований ним законопроект у справі допомоги інвалідам перепав. Рівнож одержав він мимо спротиву сенату $250,000, яких потребував на покриття дальших коштів заіменованої ним комісії для розсліду злочинів.

НОВІ СПРОБИ НУРЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — Маринарка хоче випробувати, чи можливо виплисти на верх з глибини 400 стіп глибокої. Досвід цей буде мати велике значіння для підводних лодок.

Досі стверджено, що нурець може працювати з успіхом 200 стіп під водою. В глибині 400 стіп глибокій виносить тиснення 178 фунтів. Ходить тепер про дослідження, чи людина може видержати оте тиснення. Ота перша спроба трудна тим, що нурець може її переплатити життям.

НЕ ГОДНІ ПОБИТИ РЕКОРДУ ЛИНДБЕРҐА.

РУЗВЕЛТ ФІЛД (Лонґ Айленд). — З Лос Енджелес прилетів летун Джеймс Колинс. Дорогу перервав тільки раз, щоби набрати ґазоліни. Лет з Лос Енджелес до Рузвелт Філд тревав 16 і пів години. Летун хотів побити рекорд Линдберґа, котрий перелетів ту саму дорогу разом з жінкою на самий Великдень, відбувши її на протязі 14 годин 1 45 мінут.

КОМУНІСТИ ПРОТИ МОРА.

МЕКСИКО СІТИ. — Сюди прибув амбасадор Двайт Моро й взяв участь у святкованню Дня Независимости. Його повідомлено, що його приїзд хотіли використати комуністи до демонстрації проти нього, але їх розігнали.

ЗА ТОЛЕРАНЦІЮ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — 7,000 людей прислухувалися промові мейора Мекея, яку він виголосив біля Дзвону Свободи з нагоди Свята Независимости. Мейор казав, що прогибіція виховала нову ґенерацію гипокритів і брехунів. Рівнож зазначив, що треба нової Декляраціі Независимости, яка опиралась би „на толеранції людини супроти людини".

ОДНІ ВИЇЖДЖАЮТЬ, А ДРУГІ ПРИЇЖДЖАЮТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Тисячі покинули Вашинґтон, щоби виїхати з міста зприводу Свята Независимости, а десятки тисяч прибули, щоб оглянути столицю.

НАЙШЛА ПЕРЛИ В ДВА РОКИ ПО КРАДІЖИ.

Американці пані Бейч украдено два роки тому в Біяріц, купелевій місцевости в Франції, перли вартости 160,000 долярів. Украсти їх мала французька злодійка, яка дісталася до неї на службу як покоївка. Злодійка пропала без сліду. Недавно пані Бейч відкрила свої перли в одному паризькому ювилейному склепі. Вона відкупила свої перли, але рівночасно повідомила про це поліцію, а ця попала на слід цілої злодійської шайки, зложеної з „покоївки", її матери та одної жінки й одного мущини, які продавали крадені річи.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ХВАЛИТЬ ПОСЛА МИХАЙЛА ЛУЧКОВИЧА.

Бесіда п. М. Лучковича підчас останнього засідання сойму в Оттаві знайшла прихильний відгук на сторінках чисельної провінціональної преси в Західній Канаді. Ось, наприклад, „Веґревил Обзервер", даючи признання п. Лучковичеви за його мужний виступ, кепкує собі з усіх прихильників епископа Лойда і каже, що деякі українські дівчата дійсно можуть бути кращими жінками, ніж панове Беннет, Кінґ і Донніґ вартують. Друга знову провінціональна газета пише: „В особі п. М. Лучковича наш виборчий округ має найздібнішого посла в Оттаві, який взагалі був колинебудь відси. Його бесіди в парляменті були надзвичайно цінні і йому нераз доводилося слухати слів признання з обидвох сторін сойму. Ми віримо також, що він найбільше старається все і всюди дати нам якнайкращу обслугу". Так пишуть про нашого посла анґлійські газети.

НАЙДЕНО ПРИРОДНИЙ ҐАЗ У ПІВНІЧНІМ САСКАЧЕВАНІ.

В північнім Саскачевані, в містечку Какава, яке є положене на новій полудневій національно-залізнодорожній лінії, знайдено копальню природного ґазу. Ґаз знаходиться 300 стіп під землею. Вибухаючий ґаз занявся і горить вже кілька днів. Богато околичних людей поспішило на місце відкриття, щоби забрати копальні на свою власність, або щоби поселитися там задля роботи.

ЗНАМЯ ЧАСУ.

В Німеччині щораз менше молодих людей посвячується духовному станови, а через те нема ким обсадити всіх парохій. Деякі з них цілими роками не мають свойого священика і лише час до часу приїздить священик з сусідної парохії відправити богослуження. В останніх часах Німці радять собі в той спосіб, що уставляють в церкві радіовий апарат і після молитви слухають проповіди через радіо.

ПЕРША МУРИНКА ДОКТОРОМ МЕДИЦИНИ.

В анґлійськім університеті в Единбурґу відбулася промоція на доктора медицини першої Муринки, 23-літної абсольвентки медицини. Ця Муринка здала всі іспити з відзначенням.

„ПОЛЬНІШЕ ВІРТШАФТ", АБО ЯК ПРОПАЛО 20 МІЛІОНІВ ЗОЛОТИХ.

З польських газет довідуємося цікаві речі про відносини, які панують в державній польській адміністрації. На протязі кількох останних днів заіснували такі факти: 1) Пожар мобілізаційних маґазинів в Торуні через недбайливість заряду, що наразило державну скарбницю на 12 міліонів зл. шкоди. 2) Митні ошуканства при спровадженню футер до Лодзі наразили державну скарбницю на 7 міліонів зл. шкоди. 3) Зловживання при будові державної фабрики телеґрафічних і телефонічних апаратів довели до втрати 1. міліона зл. Невідомо яким способом зникали величезні скількости будівельного матеріялу, а між иншими аж 170 тисяч штук цегол. Найцікавіще є те, що нема тих, хто пропутав тих 20 міліонів. Виновників найти не вміють, але найти дорогу по останній сотик на податки до найскромнішої селянської кишені і вміють.

ВИНА І КАРА.

На Атлянтійському океані, серед синяви моря, розкинулися Канарійські острови, залиті повінню сонця і зелені. Земний рай. На одному з тих то островів, у пристані, що зветься Пальми, доконано жахливого злочину. Невідомо ближче звідкіля, приїхав до тої пристані чоловік, що займався викликуванням духів померших і звязуванням їх з живими. Для проповідування своєї віри найшов він швидко слухняних учнів, а поміж ними сина дуже знаної на острові родини. Син не лише сам захопився наукою свойого вчителя, але зробив з неї найбільш улюблене заняття для цілої згаданої родини. Що вечера приходив учитель і разом зі своїм учнем відбував у крузі усеї родини спіритистичні сеанси. Та одного дня син захорів на тиф. Лікарі приписали ліки, але родина рішила, що спосіб лічення сина лікарями мусить бути провірений всезнаючим учителем сина. А вчитель, запитаний про недугу сина, заявив, що для сина нема жадного ратунку і він мусить умерти. Слово вчителя було рішаюче, синови не давали ніяких ліків, лікарів більше не кликали і син помер. Після його смерти відбувалися далі в домі спіритистичні сеанси, а на одному з них дух сина заявив учителеви, що він находиться в пеклі, терпить страшні муки, від яких виратувати його зможе лише хтось з родини, що заразже захоче вмерти і зеднатися з небіщиком. На охотника в дорогу до брата зголосилася найстарша дочка згаданої родини. Родина і вчитель стали усмерчувати дівчину. Що дня завдавали їй тяжкі рани, ломили кости, а навіть видовбували очі. Дочка серед жахливих мук померла, але таємнича смерть двоє членів родини викликала підозріння, що й довело до вмішання в ту справу судових властей. І ось суд має вирішити: Чи і як карати цей злочин божевільних на точці певної сліпої віри людей, які поповнили злочин, кермуючись бажанням вирвати сина з пекла і в додатку при добровільній згоді дочки. Не диво, що земський суд не хоче карати згаданих „злочинців". — А скільки ж то подібних випадків є на світі!

СПРАВА ВИКУПНА БІЛОЇ ГОРИ БІЛЯ ПІДЛИССЯ.

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича в Золочеві оголосило звіт зі збіркової акції на викупно Білої Гори в Підлиссю, на якій стоїть памятник в честь галицького поета і письменника Маркіяна Шашкевича. Дотеперішна збіркова акція принесла 5,633 зол. і 20 сотиків. За ці гроші викуплено пять і три четверті морґів гори.

І ЗА ТЕ КАРАЮТЬ!

Бережанське староство поставило в стан обжаловання о. Романа Береста, пароха в Бишках, за те, що на одній метриці, виданій ним до Франції, замісць „тернопільське воєвідство", написав по французьки „Східна Галичина!"

ПОТІШАЮЧІ, СУМНІ Й ОБУРЮЮЧІ РЕЧІ.

За старанням свідомого гуртка „Католицької акції" в Потоці, пов. Бережани, відбувся, взагалі по раз перший в тім селі, дня 18. V. ц. р. Шевченківський концерт. Вступне слово про значіння Шевченка та його творів для Українців виголосив о. Роман Берест, парох Бишок. Мішаний хор під управою гром. Кіндрата Михалишина відспівав гарно і старанно 8 пісень; хлопці та дівчата були вбрані в національні одяги. Віддеклямовано 4 деклямації. — Належить з жалем підкреслити, що на салі старших господарів майже не було — бо на салі був поліціянт! Цей „достойник" хотів рівнож заборонити відспівання національного гимну, однак після рішучої постави о. Береста, „позволив". Є гідним згадки те, що бережанське староство заборонило співати „Сонце заходить..." мабуть за слова: „О зоре, зоре, чи ти зійшла вже на Україні!...?" Думають мабуть сердеги Поляки, що нещасні, невинні зорі не сміють світити над „кабанами", тільки над Варшавою!...

ЛИХВА Й РУЇНА СЕЛЯНСТВА.

Посол радовецького повіту Кіріла порушив у румунськім парляменті лихе положення селянства, яке ізза невідрадних обставин було приневолене задовжитись і то на дуже великий процент. Він жадав, щоби правительство назначило найвищу процентову стопу 12 процентів і сплату довгів на три роки. Міністер фінансів заявив, що він відповість в імені правительства на другий тиждень.

ПРО НОВУ ФІЛЬМУ ДОВЖЕНКА.

У відомім анґлійськім часописі „Обзервер" находимо довшу статейку про фільму відомого радянського кінового режісера, О. Довженка, „Земля". Стаття писана московським кореспондентом „Обзервера" і називається „Клясова війна на Україні" з підзаголовком: „Епічна російська фільма". Анґлійський журналіст каже, що Довженко завдяки своїй „Землі" й „Арсеналові" станув у першім ряді радянських кінових творців і що кіно в СРСР осягло своєрідний сміливий ступінь мистецтва, якого не находимо в инших краях. Довженко — каже він — є надто великим артистом, щоби бути 100-процентовим пропаґандистом і за те щирі комуністи часто нападають на його фільми.

ІТАЛІЯ ЖАДАЄ РЕВІЗІЇ МИРА

НЕОФІЦІЯЛЬНА ВІДПОВІДЬ НА ПРОПОЗИЦІЮ БРІЯНА.

ПАРИЖ. — Італійський диктатор Мусоліні дав відповідь на плян французького політика Бріяна створити Злучені Держави Европи. Відповідь була дана в формі розмови з французькими газетярами, отже неофіціяльно. Все таки заява диктатора має стільки ваги, що офіціяльна нота.

У сій відповіди Мусоліні заявляє, що федералізація Европи не можлива так довго, поки Европа не зревідує версайського договору. Він говорив в імени держав, котрі вийшли з війни побідниками, а котрі не вдоволені вислідами побіди.

Якої ревізії мирових договорів домагається Мусоліні, цього він не сказав, але його заява певно була звернена передовсім проти Франції. Була вона рівночасно немовби пропозицією для Німеччини, до котрої недавно Мусоліні мав підходити з тайними пропозиціями щодо зміни версайського договору. Німеччина мала на сі підходи відповісти відмовно; вона думає далі держатися політики Штреземана, себто виконувати спокійно свої зобовязання, хоч які вони тяжкі для неї.

Заява Мусолінія викликала в Франції невдоволення.

НОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІЙ ІНДІЇ.

БОМБЕЙ. — Індія, що через кілька днів проявляла спокій, починається знова бурити. Про нові забурення доносять тепер з північно-західної границі Пешавару, де бунтуються племена Афґанців.

У четвер анґлійська поліція арештувала паню Перин Кептин, урядничку бомбейського провінціяльного конґресу. Це викликало велику демонстрацію індуської молоді, яку поліція пробувала розігнати. Підчас цього покалічено 14 молодих Індусів.

У Сімлі зібрався магомеданський конґрес, котрий студіює рапорт комісії Саймона. Конґрес має предложити бажання магомедан на конференції в Лондоні.

Поліція каже, що хтось підложив бомбу під пешаварський поїзд, але вона не вибухла.

УНЕВАЖНЮЮТЬ ПОДРУЖА, А ВІДТАК УНЕВАЖНЮЮТЬ РОЗВІД, ЯК КОРОЛЕВИ ТРЕБА.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Румунія ще не перейшла до денного порядку зі своїми клопотами через свого короля. По Румунії ще далі кружляють преріжні чутки про родинні відносини короля. Всі цікаві були би знати, чи вернула до Румунії любовниці короля, пані Люпеску. З двірських кругів заперечують рішучо цю поголоску, але люде все ще цікаві знати, немовби не довіряли запереченню.

З кругів румунського духовенства знову запевняють, що синод до 10 днів оголосить зовсім офіціяльно уневажнення розводу Карла з його жінкою Оленою.

ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ ІТАЛІЙСЬКОЇ МАФІЇ.

ШІЯТІКА (Італія). — Тут почався процес проти великої італійської банди злочинців, відомої під іменем мафії. На лаві обжалованих засідає 214 людей. Їх „діяльність" обнимає протяг 24 років. Прокураторія обжаловує їх за преріжні злочини, в цьому числі за 43 вбийства, 24 намагані вбийства, велике число крадежей, вимушень і инших злочинів. Свою „діяльність" мафія поширила на цілу провінцію Мадоніє.

Документи проти обжалованих обнимають 69 грубих томів. Прокураторія певна, що вона докаже вину всіх обжалованих, але признає згори, що це не буде легко з огляду на традиційне відмовлювання зізнань серед Сицилійців, що в них називається „омерта".

ВЕЛИКА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Коло стації Сассо наїхав скорий особовий поїзд, ідучий з Больонії до Фльоренції, на товаровий поїзд, що їхав у противну сторону. Машиніст побачив, що зворотниця була мильно наставлена, коли він уже не міг здержати поїзду. Він міг його тільки звільнити. Мимо цього удар був такий сильний, що три перші вози особового поїзду розбилися в дребезги. Загинуло при тому 15 осіб на місці, а понад 30 були важко покалічені.

Бачучи, що катастрофа неминуча, машиніст крикнув до пасажирів, і кількох з них вискочило з поїзду та вратувалися з легкими потовченнями.

СТРАШНИЙ ВИБУХ В АНҐЛІЙСЬКІЙ ФАБРИЦІ.

ЛОНДОН. — У хемічній фабриці підприємства Гиксон, Парсонс енд Ко. у Кеселфорд, в Йоркшері, случився страшний вибух, який просто знищив усю фабрику, вбив 13 робітників та ранив тяжко вдвоє стільки.

В кілька годин по вибуху понад руїнами фабрики уносилася густа хмара диму, яка не давала пожарникам ратувати людей. Доми, в котрих був вибух, знесені зовсім з лиця землі. Вибух вибив шиби на кілька миль довкруги.

ВИГОДА ВАЖНІЩА НІЖ ГІДНІСТЬ.

БЕРЛІН. — Президент німецького парляменту, котрий ще недавно забороняв послам сидіти підчас засідань парляменту без сурдутів, бо, мовляв, це підриває повагу парляменту, тепер уже дозволив на це поломання посольської гідности, коли Берлін навістила невиносима жара.

ЗЕМЛЕТРУС В ІНДІЇ.

КАЛЬКУТА. — У пятницю знову повторилися в Бенгалю потрясення землі.

У Рангпур завалилося кілька домів, при чому кілька осіб було ранених. Землетрус ушкодив поважно міський ратуш. У місті Мальда земля теж трясласе сильно ціле пополудне аж до пізної ночи. Там теж завалилося кілька домів, але страт у людях не було.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на д. зв. Foreign Money Order.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЗАГИНЕ!

На всіх чотирох займанщинах є ми свідками наступу на українське національне життя. Іде він з Москви, Варшави, Букарешту й Праги. З одного місця лекше наступають, а з другого сильніше. З Москви деклямують про „самостійність Радянської України", а з Варшави про „історичні права" до західно-українських земель, як споконвічних частин польської держави. Прага знайшла „автохтонів", які заявляються за приналежність Закарпатської України до Чехословаччини, а румунським циганам з Букарешту навіть і не сниться віддавати українську Бесарабію чи Буковину.

Так отже одні окупанти є отвертими нашими ворогами, а инші прикривають себе інтернаціональним блахманом, облудою, щоби тим лекше нас поневолити. Але одно є відрадне явище, що на всіх тих землях, мимо важкої руки окупантів, їхні ворожі заміри ломляться, натрапляючи раз-у-раз на щораз сильніший опір.

Навіть під большевицьким обухом зростає чимраз більша активність. Харківський процес проти 45 українських культурних робітників являється доказом, що там на українських землях нуртує велике незадоволення, яке може у відповідній хвилі обернутися в повстання. Коли треба судити аж старих, над гробом стоячих людей за революційну акцію, то щож допера можна думати про тих молодих революціонерів, яких там певно не бракує. Коли треба судити найвидатніших агрономів і інжинірів, членів Всеукраїнського Товариства Агрономів, за те, що вони зневірились у большевицьку господарку, то щож допера можна сказати про міліони українських селян, які бунтуються проти большевицьких окспериментів від початку заведення радянської влади на Україні.

А в нашій Галичині нема кінця процесам за державну зраду. Не входім у те, чи революційна акція є там ведена в такий спосіб, як цього собі кождий з нас бажає, але це є неоспоримий факт, що революційна ідея, а разом з нею і революційна боротьба проти Польщі, знаходить відгук і є пречистим доказом активности поневоленого українського народа й його протесту проти цього поневолення.

Знову атентат, якого доконано на Закарпатській Україні, є рівнож висловом наболілої української душі, яка береться за цей страшний спосіб, щоби покінчити вже раз з братовбивчою боротьбою і яничарством, а зверненням наших сил на економічне й політичне піднесення нашого народа й боротьбу за самостійність.

Всі ті події свідчать вкразно, що українська державницька ідея вже так всякла в тіло й кров теперішнього покоління, що вже нема такої сили, щоби могла її тепер знищити.

О. Сновида.

ПЕРЕД ЗІЗДОМ ЧИ ПЕРЕД УПАДКОМ СТАЛІНА?

На 15. травня скликано XV. зізд Всесоюзної Комуністичної Партії. Але зізд не відбувся. Його перенесено на 15. червня, і знову відрочено. Бо Сталін ще не встиг спрепарувати потрібної собі більшости, бо межифракційна боротьба в середині партії розпалилася на добре...

Але хутко чи ні, за кілька тижнів, чи за місяць, але зізд таки мусить зійтися. Над чим він буде радити? Отже скликається сей конгрес **під знаком повної невдачі насильної колективізації села,** колективізації, відкликаної, як відомо, самим Сталіном. В сути річи в отсій колективізації села ходило про щось значно більше. Як висловився один знаний комуніст, — „так як річи стоять тепер, треба нам або завернути до капіталізму, або зробити нову революцію". Власне отакою спробою нової ревлюції й була ота невдала колективізація Сталіна. Кудиж тепер шлях, коли й поворот до капіталізму (ленінський Неп) і „нова революція" завели? Про се і має рішити зізд.

Настрої в партії — проти диктатора. Не задоволені з нього ні ліві, ні праві. Ліві — через те, що нацькував він їх на „куркулів", а потім сам затрубів відворот, їхжеж обвинувачуючи за свої власні помилки, віддаючи вірних виконавців своєї волі на розправу селян. Праві незадоволені, бо уважають, що Сталін сам не знає чого хоче, раз кермує на ліво, раз на право. Опозиція правиці є тому така небезпечна, що **є вона скрізь і ніде.** Нема таких визначних провідників, як лівиця (Троцький), але зате **вдерлася, як настрій ширших верств партії, в усі інституції совітські:** в партійні комітети — недавно з самої лише московської організації „вичищено" 13,000 членів, в професійні союзи, звідки недавно звільнено цілий секретаріят — знову „правий ухил"; проникла права опозиція навіть в апарат окремих совітських републик, напр. на Україні, де навіть такий ступайка московський, як комісар Скрипник, дістав гостру нагану за „націоналізм" і за відхилення від „генеральної лінії" партії. **Проникла нарешті ота „права зараза" і в червону армію.** „Красная Звезда", часопис червоної військовости, отверто осудила колективізаційну політику Сталіна, а „народний комісар" війни Ворошілов „пішов в дураки", звільнений зі свого посту Сталіном. Як доносять чутки, мав він на засіданні Політбюра (найвищої установи партії) шпурнути диктаторови в обличе жмут листів селян до червоноармейців, гостро протестуючих проти сільської політики Сталіна. Слідом за тим доніс диктаторові шеф ГПУ Менжинський, що, спираючись на частину відданої йому московської залоги, Ворошілов плянує вдертися на салю нарад зізду й арештувати диктатора враз з Центральним Комітетом партії.

На разі Ворошілова унешкідливлено. **Але чи завтра не вийде з кругів войсковости (яка складається з селян) новий кандидат на Кромвеля?** „Права" опозиція є силою. Часописи совітські повні вісток, що в звязку з виборами до зізду опозиція піднесла „нахабно" голову; що в колах опозиції спостерігається завзята приготовавча діяльність; що готується атака на уряд; що урядові закидається брак лінії (найтяжчий закид у большевиків!) та що політика совітська зайшла в сліпу вулицю.

Як бореться з сими опозиційними настроями Сталін? Очевидно, по большевицьки. Опозиціоністів — одних попросту вимітається з організацій як контрреволюціонерів, других — покликається до порядку „в дорозі партійної карности", третих — підкуплюється і пр. Але чи удасться диктаторові відтяти всі голови опозиційній гидрі?

Сталін опинився межи молотом і ковалом. Ліві закидують йому дурисвітство, праві — трусість, а поза партією — море зубожілої, роздратованої і осміленої останним цофненням диктатора селянської маси і зголоднілого міста, де „хвости" перед склепами є сталим явищем... Порядок дня зізду обіймає точки: 1) звіт Ц. К. про справи політичні і організаційні. 2) Звіт Ц. Контрольної Комісії. 3) Звіт Центр. Ревізійної Комісії і фракції ВКП в Комінтерні. 4) Реферати про „пятилітку", колективзацію і робітничі союзи. 5) Вибори до центральних установ партії. **Остання точка — се бути чи не бути для Сталіна і його політики.**

Певно, противники Сталіна (навіть і ворошилівці), колиб його звалили, то ще не відмовилися би від комунізму. **Але події мають свою льоґіку.** Лютнева революція російська 1917 р. не гадала, що докотиться до большевизму. Не гадає про ліквідацію комунізму і права опозиція. Але скінчивши з Сталіном, вона напевно прийде під натиском мас і до ліквідації самого большевизму.

Партія большевицька стоїть перед тяжкою пробою... Для всіх кляс і народів, що стогнуть під большевицьким ярмом, зачинає проблискувати надія ратунку.

Перед виборами в Галичині. — Куди так мандруєш?

— На село.

— Чи будеш виступати з промовою?

— Е—е... де там, хочу побачити, як будуть розганяти.

—o—

Ага! — Що робить панна Оля, твоя наймиліша?

— Вона вже тепер не наймиліша.

— Як то?!

— Ми побралися.

БЕЗРОБІТТЯ В ЧИСЛАХ.

—o—

Урядово подають, що згідно з переписом маємо тепер коло два й пів міліона безробітних. Число це не відповідає дійсному станови. Це стверджують загально всі ті, що займаються робітничими справами.

Але скільки маємо безробітних, на ділі, ніхто того не знає. „Ди Нешенел Онемплоймент Ліг" нараховує під теперішню пору 6,000,000 безробітних. Вона підносить, що це число не є таке страшне, бо в нормальних часах маємо в Америці приблизно 3,000,000 безробітних.

Инші подають теперішне число безробітних на 8,000,000. Найцікавіше одначе в тім є те, що навіть у звичайних часах, коли говориться про зріст добробуту, є ще в Америці біля три міліони людей, які не можуть знайти заняття. Це є нездоровий стан, який вимагає рішучих заходів з боку уряду, щоби усунути це лихо. Інакше воно може потягнути за собою дуже погані консеквенції, особливо в таких часах, коли безробіття треває довгий час, коли край попадає в економічну крізу. З теперішньої робітничої катастрофи може вийде та одна користь, що справа безробіття вибється на одну з найголовніших проблемів, яка мусить знайти розвязку. Забезпечення проти безробіття, пятиденний тиждень праці, скорочення денних годин праці, плянове розложення будови доріг і публичних будівель і управильнення продукції могли би зарадити безробіттю, коли би покликані до цього чинники взялися серіозно за це діло. А возьмуться вони до того тоді, коли зорґанізоване робітництво буде наставати на виконання його домагань і коли ті справи будуть видвигнені в конґресі й у леґіслятурах.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1931.

—o—

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити **20,000 примірників. Ціла сторона** 34 **кв. цалів, коштує $30.00;** половина **$15.00; чверть $10.00; осьма** часть **$5.00; перша і послідна сторона** к **части оголошень по $35.00.** Хто хотівби **в своїм оголошенню помістити** також **і фотографію, чи то свою чи** свого **бизнесу, мусить прислати** з неї готову **до друку клішу; коли ні,** то поносить **кошт виготовлення такої** кліші **з фотографії, то значить, що його** оголошенне **буде о стільки дорожше** коштувати, **скільки виносить кошт** виготовлення **з фотографії друкарської** кліші.

Текст оголошень мусить находитися **в редакції по день 30 серпня** б. р. **Гроші за оголошення належить** посилати **рівночасно. Оголошення** на кредит **безуслівно не будуть друкуватися.**

ФОТОГРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. **Відділи У. Н. Союза,** а також **кружки співацькі і театральні,** школи, **банди, які є при відділах У. Н.** Союза **(коли який кружок, співацьке** товариство **і т. п. не есть при відділі** У. Н. **Союза, таких після ухвали не** будеться **поміщувати у календари),** хотілиб, аби **їх фотографії були поміщені** в календари **на 1931 рік, зволять їх** прислати **на адресу „Свободи"** найдальше по **день 30. серпня б. р.** Рівночасно проситься **прислати з фотографією** чек **або моні-ордер, виписаний** на імя **„Свободи" на суму $10.00.** Сі гроші ужиється **на покриття коштів** виготовлення **з фотографії друкарської** кліші. **Місце в календари безплатно.**

Всі фотографії мусять бути добре **опаковані.**

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО БІЛЬШЕ ЧИТАЄ, ТОЙ БІЛЬШЕ ЗНАЄ.

НАЙЛУЧШИЙ ПРИЯТЕЛЬ — ДОБРА КНИЖКА —

ВЖЕ ВИЙШОВ НОВИЙ

ЦІННИК КНИЖОК

КНИГАРНІ „СВОБОДИ" РІЖНОГО ЗМІСТУ.

ВИСИЛАЄТЬСЯ ЙОГО ЗА НАДІСЛАННЄМ 2-ЦЕНТОВОЇ МАРКИ НА ОПЛАТУ ПЕРЕСИЛКИ.

„SVOBODA"

81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Рода Рода.

ОБРАЗКИ З ПОРТУҐАЛІЇ.

На кождому кроці бачите в Портуґалії будинки, що потріскали підчас землетрусу в 1755. році і їх досі не відбудували; звалища після пожеж; ніколи не викінчені монументальні будівлі.

Портуґалія це країна ніколи не виконаних великих плянів.

Лісабона така чиста, що може нині послужити за зразок напр. Берлінові. Всеж таки люди кажуть, що треба було бути в Лісабоні перед війною, тоді можна було пізнати, що це таке чистота. Воздух, що дує від моря, вільний від вугляного пилу та свіжий.

І найубожший Портуґалець носить білля біле наче сніг. По домах чистять домівки що дня. Стіни, викладені кахлями, чистенькі, аж вилискуються.

Лісабона, місто, що не має діточих візків, собак, наколесників (байсиклістів), ліфтів, Лісабона, місто, що не знає сну. Коли стріткарі перестануть дзвонити, заливби позачинюють... хлопчики стихнуть — в четвертій годині рано, при світлі смолоскипів ідуть вози, запряжені волами, везуть городовину з сіл — полісмени зганяють із криком бездомних із лавок у парках, а вязничний віз із тарахкотом везе з передмість крикливі проститутки до уряду.

Щоденне явище: **леіляо,** ліцитація. В одній крамниці зложений тисячний зафантований крам. Червона фана запрошує юрбу на 8. або 9. годину вечером. Що вечера на ріжних дванацятьох місцях продають ріжні річи на ліцитації.

Рідко коли можна бачити, щоби хто грав у карти, а вже ніколи в шахи. Як може грати в шахи нарід, що так зле рахує? Не лише вейтер у каварні, навіть банковий урядовець бере оливець і папір, коли має помножити 80 через 2.

Я пив у лісабонській **вакарії** (молочарні із старанно вичищеними коровами, які доять на очах гостей) — отже в такій крамниці пив я на протязі 20 ранків склянку кави та їв скибку хліба. Що дня платив я іншу суму; вона вагалася між 1 ескудо 70 і 3 ескудо 25.

Лиш Еспанці зпоміж вейтерів уміють видати, скільки ялося з великої монети.

Дивно оцінює портуґальський нарід інші народи: „О Франзеє" значить стільки, що „вітрогон", Німець — це „ліберте р" (розпусник). Париська мода, це в Портуґалії сорочки з пестрими визерунками звірят.

Я бачив забаву післанців у парку Маєра та дивувався, як усе пішло гарно й морально. Дівчата сиділи на лавках, хлопці стояли довкола та чемно підходили й просили дівчат до танцю. Забава скінчилася в першій годині вночі. На другий день поліція заборонила забаву... з причини неморальности.

В Портуґалії не танцює замужна жінка. І в Портуґалії муринська музика витиснула народню. Одначе джез не заволодів Портуґалією. Радше сантиментальний фадо з Мозамбіку. Він пригадує неаполітанські мельодії. До співу грають на ґітарі та віолі. Та віоля це йоправді ґітара. Зновуж портуґальська ґітара це банджо або мандоліна з подвійними струнами, які настроюють спеціяльним способом на квінти й октави.

Ось наприклад зміст народньої пісоньки: Робітницю звів директор фабрики та викинув її. Вона стрічається з іншою дівчиною на вулиці. Та радить їй вернутися до директора й зажадати в нього сатисфакції або грошевого відшкодовання. Коли директор не згодився ні на це ні на те, робітниця пробиває його кинжалом, а потім убиває й себе. Кінцева строфка: мантиля та ґітара супроважають студента в житті й до гробу.

Як по мистецьки найменші діти з великої юрби вміють вишукати чужинця та випросити в нього одного пенні!

Вчора прийшов до мене змучений, виголоднілий чоловік — вітер міґби перевернути його — та просив милостині. Я дав йому звичайний даток — десять чентаво — і він відійшов уже простісенько, наче вчитель руханки.

В Портуґалії все оподатковане, навіть тікети стріткар і пляшки мінеральної води. Все тут заборонене — навіть запальнички (щоби не обіходити податку від сірників) і кишеневі ножики, яких вістря ширші понад три пальці.

Цікавим розділом в історії Портуґалії є: Жиди. Вони прийшли в Іберію (Піринейський півостров) богато раньше, ніж до інших країн — із Римлянами і дуже численно. Вони стали одинокими промисловцями. Уже Ґоти переслідували Жидів і масакрували. В середновічних часах мали портуґальські Жиди власного посла при папі. Той посол успокоював кардиналів грошовими дарунками, а часом його вплив перевищав вплив королівського посла. За інквізиції виробили собі Жиди **„атестадос де пуреца де санґве"** — свідоцтва чистокровности.

За часів відкриття Америки прогнали всіх Жидів, а наслідком того потерпів дуже краєвий промисл.

Та ще й нині в Браґанці, північно-східній закутині, є великі оселі **„хрістас новос",** що жиють по своїм старим законам.

Зрештою є в краю свіжі емігранти-Жиди. До них населення не відчуває ненависти.

На Авеніда де Лібердаде в Лісабоні є пальми, подіравлені ґранатами підчас революції в 1910. році. В археольогічному музеї є навіть стовп ліхтарні, ушкоджений у пятьох місцях ґранатами. З того часу тріскало тут стільки бомб, що люди хвилюються, коли навіть трісне ґума на автомобілевім колесі. Я ще не бачив такого переляканого міста.

Видатки портуґальського двору суперечили дуже скромному життю портуґальської шляхти. Ще й нині нема шляхтянки, що малювалася би або щоби закрашувала собі волосся. Лише акторки носять хлопячу зачіску. А як убого жиє нарід: уже 12-літні діти мусять працювати. Всі південні та східні народи їдять скромно — та ніодин не їсть так скромно, як Портуґалець. Він на день зїсть півтора фунта хліба та випє літру вина. Лише робітник, що тяжко працює підчас обідової перерви припече собі кілька зелених сардинок.

Портуґальська династія жила легким життям. Вістки про її збитки, любовні афери поширювалися скоро по невеличкій країні. Навіть про видатки королевої на тоалети говорили богато по кухнях. Портуґальська династія впала наслідком сплетничання портуґальських жінок.

Напроти Ахуди, ніколи невикінченої, на-пів розваленої королівської палати в Лісабоні, стоїть величава вілля. Портуґалець, що доробився міліонів у кольоніях на торговлі коком, тому богато літ побудував тую віллю та запросив короля Мануеля на посвячення. Король згодився — міліонер був щасливий. Та короля Мануеля прогнали у Лондон. Міліонер замкнув свою віллю і до нині не входив до неї.

У церкві в Белемі похоронений д-р Сідініо Паез. Він був від 1912 до 1916. року послом у Берліні, у грудні 1917 провідником революції в Лісабоні, а народні збори вибрали його президентом републики. В грудні 1918. р. згинув із руки атентатчика. Його катафельку не видно зпоміж цвітів. Вінці та стяжки всіх національностей вкривають катафальок і ще дві тисячі вінців висять довкола на стінах.

Чужинці мало що знають про найновішу історію Портуґалії, про **Формігуес бранкас** („Білі мурашки") — фашистівські тайні товариства. Вони заволоділи були на короткий час вулицями Лісабони під проводом Афонса Кости. Вбивство президента Сідоніо Паеза було їх найстрашнішим учинком. Небаром потім винищено „Формігуес бранкас".

У квітні 1923. р. два військові летуни Кабраль і Кутінґо перелетіли понад Азорами до Бразилії. Летуни-офіцири Сарменто Бейрос і Бріто Паез перелетіли шлях до Макао (Гонконґ). Портуґалія дуже горда з того. Тих летунів уважають національними героями. Побачите їх у кінотеатрах на скріні, на почтових картках у всіх виставових вікнах, театральних завісах. Продають навіть їх погруддя. Кожда дитина знає історію тих летів. Найбільше місця в часописах займає Анґлія, потім Бразилія й Еспанія.

Цікава є портуґальська провінція Альґарве, відділена від решти Портуґалії ланцюгом ґір. Із столицею лучиться Альґарве одиноким залізничим шляхом.

Я сказав, що радби поїхати до Альґарве. Кожен дораджував мені:

— Конче поїдьте! Там чудова рістня, просто тропікальна. Населення дуже цікаве: Араби, Ніґри. Візьміть із собою порошок проти насікомих... Мусітимете ночувати в звичайних простих хатах.

— Добре. А можете порадити мені якісь заїзні доми?

— Ваша ексцеленція дарує, — відповідав кожен — одначе я ще не був в Альґарве.

У провінції Алемтехо ще й нині є тісамі відносини між дідичем і робітником, що й у римських часах.

Рільні робітники роблять із дідичем умову на ціле життя. В тій умові докладно означені обовязки обох сторін. Робітники мають часть доходу з поля.

Одна гуманно думаюча дідичка хотіла недавно поліпшити харч своїм робітникам. Робітники озлобилися проти такої новости.

Збір (жниво) фіґ: розпостирають простирало під фіґовим деревом і ждуть, аж достиглі фіґи падатимуть самі від себе та висохнуть. Потім збирають простирало разом із фіґами.

Нарід століттями воював проти Маврів, не важився управляти свого поля, бож жниво й так ворог витоптавби.

Історія та природа відучили нарід від праці.

Залізниця їздить точно, ваґони чисті, з ручно гачкованими заслонами.

Коли в подорожнім уряді замовите собі місце, найдете його на другий день у поїзді з наклееною карточкою. Так не жде вас несподіванка, що на місці, яке ви наперед собі замовили, розсівся хтось інший.

Коли хочете дістатися до Батальги, мусите висісти на стації Ледрія. Відси їде до міста диліжанс. Усього чотири чи пять кільометрів. Та по дорозі вилетіли мені всі зуби. З

(Докінчення на стороні 3-тій).

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

СПРАВА БОМБОВИХ ЗАМАХІВ ПЕРЕД СУДОМ.

Дня 5. червня переслухано лікарів, що лікували Штрайтівну і знавців вибухових матеріялів та зброї.

Д-р Гойнацький заприсяжений лікар зізнає: Наслідком вибуху бомби в будинку „Східних Торгів" Штрайтівна була поранена й попечена в 23 місцях на цілому тілі, з чого 11 ран було тяжких, а навіть загрожували життю Штрайтівни. Штрайтівна на ціле життя залишиться „ошпецона", але вухо, на яке Штрайтівна не чує, може з часом дасться вилікувати.

У Штрайтівної стверджено запалення рогівки ока, осмалення волосся, поранення чола, синці на цілому тілі, попарення ліктя, опухлі долоні, попарену литку і стегно. Стан попареної цілий місяць був дуже критичний.

Прок. **Ліпш:** Чим пояснити те, що панна Штрайтівна підчас вибуху не згинула?

Д-р **Гойнацький:** Тільки ласка Бога вратувала її від смерти, це сталось правдиве чудо.

Прок. **Ліпш:** Чи попарення і сліди ран на тілі панни Штрайтівної пошкодять їй в справах супружжа? Зменшать шанси вийти заміж?

Д-р **Гойнацький:** Зменшать, бо сліди ран і попарення можуть робити на чоловіка прикре враження, особливо на пляжі, підчас купання.

Після цього переслухано **Владислава Яну**, військового майстра піротехніки та хеміка д-ра **М. Вествалевича** і знавця зброї **Сарторія.**

Перед їх зізнаннями на салю внесено зброю найдену при ревізії в обвинувачених, останки вибухового матеріялу, що не вибухли на „Східних Торгах" і в парку на стації. Принесено також стару шаблюку, десь ще з армії У. Н. Р. і кілька примірників брошур про шпіонажу в Англії, Німеччині і Росії.

Знавець **Сарторі** виявнив, яку зброю мали обвинувачені, при чому виявляється, що револьвери були здебільша системи „Ортґес".

Прок. Ліпш: Чи револьвери „Ортґес" можна купити в Польщі?

Сарторі: Ні, цих револьверів у Польщі не продається, але револьвери „Парабеля", які найдено при ревізії, можна купити в Польщі.

Переслухано також лікаря д-ра **Кохая Івана,** який дав Штрайтівній першу поміч і бандажував її.

Знавець вибухових матеріялів **Вествалевич** стверджує, що колиб увесь вибуховий матеріял на „Східних Торгах" був експльодував, то цілий дім був би вилетів у повітря і всі особи в домі булиб згинули. Але льонт був зле наставлений і вибухла тільки частина екразиту, а 765 ґрамів екразиту залишилось ненарушеним.

Знов справа побоїв.

Владислав Хімяк, поліційний аґент, зізнає про спосіб ведення слідства.

Предс. трибуналу: Чи обвинувачених били?

Свідок: Ні, не били.

— Чи ви чули, щоби кого били?

— Не чув.

— Чи хто скаржився вам, що їх бють?

— Ні.

Обв. Наорлевич: Ви були присутні тоді, як мене били, але чи ви самі мене били, того не тямлю, бо я мав голову завязану коцом.

Свідок: Он кламе, кламе.

Обв. Вацик. Ви мене запровадили до окремої кімнати і на коридорі говорили: „Ну, браце, ти старший хлоп, тебе шкода, але будеш битий!" Потім Білевич мене бив, а ви шарпали за волосся і тримали за голову і відтак сказали: „То ще не все, ще будеш битий".

Свідок: То неправда, він бреше. Алеж звідки?!

Обв. Крушельницький підтверджує, що свідок був присутний при побоях і намовляв його признатись до всього.

Далі вивязується довша перепалка між предсідником трибуналу і Крушельницьким, який вкінці доказує, що він зложив зізнання лише тому, що його били, і що свідок В. Хімяк був присутній підчас биття.

Д-р Л. Ганкевич: Чи вам сьогодні вперше закидають обвинувачені, що ви їх били, чи такі закиди були й перед тим?

Предс. трибуналу: Ухиляю це питання.

Трибунал після наради затверджує ухилене питання оборонця.

Обв. Кирилюк: Ви, пане Хімяк, бачили, як мене били.

Свідок: То не правда.

Агент Юзеф Ковальський.

Предс. трибуналу: Обвинувачені скаржаться, що ви їх переслухували в ночі.

Свідок: Я переслухував до 7. години.

Далі свідок доказує, що Кирилюк признався до всього добровільно, що до УВО втягнув його Терещук, Крушельницький мав промову і відобрав від нього присягу „на вірність українській републиці". Обвинуваченого не примушувано, не вживано репресій. Наорлевич зізнав, що 5 членів УВО мало напасти на комісаря Федунішина. Напад мав відбутись на площі св. Антонія. Свідок знов твердить, що обвинувачених ніхто не бив, що Лемішка до всього признався добровільно, переслухання відбулись вечером, не в ночі.

Ніхто не погрожував і не примушував, щоби говорити те саме в суді, що на поліції.

Обв. Кирилюк твердить, що його переслухувано біля 12 год. в ночі.

Прок. Ліпш: Чи Кирилюк подав на поліції текст присяги УВО?

Свідок: Ні.

Прок. Бо в акті обвинувачення говориться, що Кирилюк подав текст присяги: „Той, хто зрадить УВО, нехай згине" і т. д.

Д-р Ганкевич: Як довго ви переслухували обвинуваченого?

Свідок (довго мовчить): Півтора години.

Д-р Ганкевич: Отже як ви сказали, що починали переслухання в 9 год. то очевидно кінчали пів до 11, так більше менше, як твердять обвинувачені.

Свідок (мовчить).

Д-р Шухевич: Чи при переслуханні Кирилюк плакав?

Свідок: Ні, не плакав.

Обв. Онишкевич: Цей пан свідок впровадив мене до темного покою, де було червоне світло, там мене били і він мочив мої ноги в мидниці.

Обв. Крушельницький: Цей свідок, то якраз той, що мене бив у вязниці.

Свідок: Це не правда.

Важні внески оборонців.

Д-р Л. Ганкевич ставить внесок, щоби дальших поліційних свідків переслухано в цих кімнатах, де було поліційне слідство, тому, що із зізнань свідків не пізнати, в якій кімнаті було слідство.

Д-р Шухевич ставить внесок, щоби обвинувачених переслухати в цих кімнатах, де їх били в поліційних арештах, де треба перевести льокальну візію і ствердити, чи в поліції є приладдя для биття.

Прок. Ліпш спротивлюється цьому внескові, тому, що процес іде проти УВО, а не проти поліції.

Д-р Старосольський підтримує внески оборони й доказує, що для виявлення справедливости льокальна візія для переведення доказів про биття обвинувачених є конечна.

Д-р Шухевич намагається оборонити свій внесок, але прок. Ліпш переконує, що хочби обвинувачені вказали келію і лавки, де їх поліція била, то це ще не доказ, що їх зізнання не є фальшиві і що їх справді били. Льокальна візія в поліційних арештах у справі побоїв — це марна трата часу.

Після наради **трибунал відкинув усі внески оборони в справі побиття обвинувачених на поліції.**

„Діло".

ТУРЕЦЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Поки Туреччина не перемінилася в республику, не мала якоїсь одностайної системи навчання. Попри новітні школи були такі, в яких учили лише релігії та схолястики. Дітей взагалі не приготовляли до життя, научний матеріял був сухий, нецікавий. Навіть реальна наука була під впливом релігії. Народніх шкіл і вчителів було рішучо замало. Република покасувала семинарії та ввела новітню систему навчання. І мета навчання інша. Школа повинна пробуджувати в дитині національне почування, рівночасно служити праці для мира та помагати спільним цілям людства. Наука релігії вже не є обовязкова.

В 1923 році було 4,884 народніх шкіл із 10,096 учителями та 343,438 учениками. У шкільному році 1928/29 було вже 6,589 шкіл із 13,069 учителями та 454,726 учениками. До того треба ще додати учеників приватних заведень, наслідком чого загальне число збільшиться ще на половину. Число середнешкільників за той сам час збільшилося з 9,073 на 22,246. У високих школах число слухачів за останніх 6 літ подвоїлося. В 1929 р. дали держава та провінції для шкільництва 20 міліонів турецьких фунтів, себто дванадцяту часть усіх державних видатків (у противенстві до 10.6 міліонів у 1923 році). Із ухваленням рівноправности жінок заведено теж вище образування дівчат. На медичному, правничому та фільософічному факультеті й у техніках студіює одна третя часть жінок із загального числа студіюючої мужеської молоді. З високих є такі: університет у Царгороді, що має теж технічну високу школу, далі також у Царгороді школа Мулькіє для фінансових і політичних наук, інжинірська висока школа, одна ветеринарна й одна лісова школа. В Анґорі (теперішній столиці Туреччини) є одна правнича й одна рільнича висока школа.

Важним чинником для змодернізування шкільництва та Туреччини взагалі було введення латинського письма замісць арабського. Висліди є такі, що пів міліона, які вміли читати, навчилися за 1½ року читати та писати. Всі часописи й книжки появляються новою азбукою, нею друкують і шкільні підручники і ведеться вся урядова переписка. Населення дуже прихильно віднеслося до нового розпорядку та із запалом учиться нового письма.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ҐРІН ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ЗНАЄ.

Президент Американської Федерації Праці Віліям Ґрін заявив недавно в правничій комісії конґресу, що під сю пору Америка має 3,609,000 людий без праці. Ми знаємо, що в дійсности згадана цифра далека до правдивої. Побачимо, що викаже в тій справі перепис.

І в Европі не краще. Індустріяльна Німеччина має аж 2,637,000 людий без праці. З кінцем місяця травня німецький уряд виплачував сталі запомоги для 1,551,000 безробітних, а несталі для 338,000 людий.

Як відомо, президент Американської Федерації Праці Віліям Ґрін спімнув тільки Америку й Німеччину. Про Росію — то навіть не згадує, яка там велика сума безробітних.

Андрій Никорчук,
Бриджпорт, Конн.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Дається до відома всім членам Тов. Зап. Січ, від. 155, що піврічний мітінґ відбудеться в пятницю, 11 липня, в год. 7.30 вечером, в гали Ів. Ваверчака. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прибути на мітінґ і вирівнати свої належитости. На мітінґу буде справоздане контр. комісії і инші важні справи. Будеться приймати нових членів без оплати вступного до Тов., а до У. Н. Союза після статута. — Ів. Ваверчак, секр.; Ів. Болух, предс.; Дм. Федчишин, кас.

Турист. — Що за гарний чаруючий захід сонця. Цілу ніч буду сидіти і приглядатися йому.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На народні потреби.

На днях Комітет Допомоги Рідному Краєви вислав від імени нашої української православної громади **$125.00, а то на боєву акцію $50.00, на Рідну Школу $50,00 і на інвалідів** $25.00.

Ці жертви вплинули з слідуючих жерел: Дня 11-го травня українська православна громада ходила на гроби, де на своїм українськім цвинтарі о. В. Каськів відправив соборну панахиду за покійних громадян, а по панахиді була збірка на рідний край, котрою занялися слідуючі громадяни: Анна Чубай, Антонія Шаравара, І. Затонський і М. Чагарин. Зібрано $46.95. Жертвували по $1: Дм. Лукеник, А. Сусла, Марія Стасишин, І. Маленьчук, Анна Каськів, М. Чагарин, А. Борис, Й. Голобічок, В. Кушнір, П. Клекот, І. Строцький, о. В. Каськів, О. Чубай, М. Скибінський. По 50 ц.: Й. Кава, Н. Житарнок, Д. Ґимбаровський, К. Питель, Н. Глядик, П. Римінник, Й. Ходоровський, Д. Зелененький, І. Глипка, В. Липка, Н. Сулима, С. Ґурбель, І. Кушнір, Я. Шаравара, І. Затонський, М. Сулима, А. Руманський, Ю. Самборський, П. Кацюба, Г. Вітушинський, Анна Ґимбаровська, Софія Сусла, Й. Чагарин, В. Бурак, М. Матковський, К. Ланва, Анна Кузів, І. Паньків, Д. Римінник, В. Копитко, К. Питель, С. Шевчук, І. Кушнір, І. Тепер. Дрібними жертвами зібрано $4.45, що разом робить $46.95.

Дня 11-го травня б. р. відбулись хрестини в домі гром. Я. Шикали, на яких не забуто за рідний край. Жертви зложили: по $1: Я. Шикала, П. Казан, О. Кухаришин, С. Гарматюк й М. Чагарин 50 ц. Разом $4.50.

Дня 25-го травня відбувся концерт в память нашого Мойсея Івана Франка, з котрого було доходу $48.90.

До загальної лепти, котру комітет вислав, долучено десять примірників книжки „За океаном", котрі продав М. Скибінський, й 8 примірників, котрі продав М. Бардачевський.

На руках комітету остає ще два примірники і хтоб з громадян бажав їх купити, хай зголоситься до будькотрого комітетового урядника, а за одного доляра буде мати цікаву книжку, яку написав наш делеґат Лев Ясінчук.

Разом з тим відповідаємо на ті запити, які впливають до нашого комітету в справі грошей, які були зібрані дня 27 жовтня 1929 р., коли то було скликане окружне віче в справі петиції до Вашинґтону й перепису на 1930 рік. Там було зібрано $76.95. З тої суми мали бути покриті розходи, а решта мала бути вислана до краю.

Наш комітет не знає, що з тими грішми сталося, бо не було досі проголошеного публичного звіту. На вічу був вибраний комітет, який мав занятися цею справою і висилкою грошей. Як він це полагодив, нам у подробицях не відомо. Ми відповідаємо за ті збірки, які ми переводимо. Щодо них може кождий дістати кождого часу вияснення з боку секретаря нашого комітету. Кожда наша збірка є завжди проголошена в „Свободі", а майже завжди висилаємо посилки до краю через Обєднаннє. Значить, придержуємося у всім громадянської контролі. Ніякий цент не є у нас змарнований. Навіть посилку покривається з власної кешені. І кождий з нас дає, річ ясна, даремно свій труд. Це підношу для вияснення, а не для якоїсь реклями чи хвальби.

М. Скибинський.

Очі. Вона: — Та я тобі зараз очі виберу!

Він: — Ану спробуй, то я на тебе ніколи й дивитися не схочу.

(Докінчене зі ст 2-гої).

ОБРАЗКИ З ПОРТУҐАЛІЇ.

нами їхала одна селянка. Вона зашнурувала собі обі груди у пістрокінчастий стіжок. Так роблять усі жінки в тих околицях. Виглядає вона, начеб мала зпереду горб.

Заїзний дім був характеристичний під кождим оглядом: чистенькі, тверді, наче камінь, ліжка — на вечерю зупа, стокфиш, а як печення індичка, вкінці помаранчі зі смаком смоли.

Ми походжали в місячному сяйві по головній площі (ринку). Краєвид наче з якої драми Кальдерона (еспанський драматурґ, 1600—1681. Написав 120 драм, 200 прольоґів, 100 інтермедій, менші поезії, 80 реліґ. пєс), темно-голубе небо, звалища замку. Довкола доми з луковатими ґонтами. На бальконі забавна бабуся, дочки з палкими очима — на мозаїковім хіднику в домі стоять тужно мущини. Крамниці відчинені, ще й тепер в десятій годині, навіть ювілерські (золотничі). Дівки йшли до крамниць, на голові несли величезні порожні глиняні збани — лежма (поземо). Потім набрали у збани води, одна одній помогла покласти тяжкий збан на голову тай пішли до дому легенько, наче танцюючи, при цьому балакали й кокетували, кожда несла тягар, перед яким осел упивсаби.

Вірити не хочеться, що портуґальська жінка може нести на голові. В готелі стара жінка потаскала відразу всі мої клунки на третій поверх — а сам корабельний куфер важив більше ніж сотнар.

На другий день рано їхалося до Баталги весело дзеленькаючим возом. Була осінь. Це благословенна околиця, город Ліз. Тут іще стояло на пні зелене жито, високе. Друге жниво цього року. Сосни похитувалися сумно. Їх попідрізували в корінях, аби збирати смолу. Іберійці жорстоко обходяться із своїми лісами, вирубують їх до решти, хоч не богато мають їх. Не дивниця, що ріки й потоки без перешкод пливуть у край, гірська вода кипить і шумить, або тече скупенько, наче бідненький канальчик.

Баталга розложилася в долині. Гарна церква й монастир побудовані на спомин битви біля Алхубароти в 1385. році, коли то Портуґалія побила на голову Кастилійців, хоч вони мали гармати. (Так, гармати! Вже й сорок літ перед тим, біля Кресі Англійці стріляли з гармат).

Урадуваний побідою Хаун І. (Иоао — Іван, поклав основний камінь під цю гарну церкву — біля самого побоєвища, в затишньому місці. Будували її 170 літ — і не скінчили. Побудована в гарному ґотицькому стилі. В Капеляс імперфейтас чудові твори в стилі Мануелінія. Є тут праця ґеніяльних архітектів, різбарів, а в порталях виковані в камені справжні мережки. Є в тій церкві і ґріб Невідомого Вояка, як у всіх краях антанти:

„Портуґалія, вічна на океанах, континентах і серед рас — свому невідомому воякові, а що згинув за рідну країну в великій війні 1914/1918".

А інший напис:

„У найжорстокішій війні згинули чесно за волю рідної країни..."

Німеччина, як відомо, при кінці лютого 1916. року виповіла була війну Портуґалії, бо Портуґалія ріжно помагала Англійцям, а поконфіскувала німецьке майно, головнож кораблі. Волі не виювала собі Портуґалія у великій війні — як сказано на тих памятниках — зате попала у великі довги.

Република на домагання Англії зоружила дві дивізії, щось около 60,000 вояків, і післала їх в околиці Кемелю. Довгі місяці не могли рішитися Англійці приділити Портуґальців у воєнні ряди. Одного ранку сталося воно около 10-тої години. До полудня мали Портуґальці 12,000 убитих.

Портуґальці виступали були ще щось двічі чи тричі. Та взагалі участь Портуґалії у світовій війні зводиться до тих двох жахливих годин.

Англійський та німецький комунікат ґенерального штабу видали тоді непохлібні оцінки про боєву вартість Портуґальців.

Після війни просили Портуґальці Гінденбурґа — і він не відмовився злагіднити слова кумунікату німецького ґенерального штабу. Прихильні Гінденбурґові слова Портуґальці привитали одушевлено та друкували у часописах.

Портуґальська армія назверх похожа на французьку: маленькі вояки в голубих одностроях. Та вони до того носять ще шоломи (пікельгавби).

Зпоміж усіх романських народів одинокий Портуґалець має серце для худібки. Як спадщина після володіння Маврів, що тривало цілі століття, лишився в краю арабський благородний кінь. Віслята тут менші ніж деінде в романських країнах, одначе над ними тут так не знущаються.

Найчастіше як вючних звірят уживають рогової худоби. Це сильні, добре годовані воли, із широко розставленими рогами. Їздять возами з двома колесами, зробленими з дошки, з двома отворами.

Такий намазаний мазюкою віз скрипить на всі голоси; вже здалека чути, що віз їде. Він характеристичний для краєвиду північної Портуґалії. Ярмо, це гарно різблена широка дошка з найтвердшого дерева, пестре, дуже пестре. Вози, запряжені волами, видістаються і на найстрімкіші вулиці в Порто, а везуть величезний тягар. Та я ніколи не бачив, щоби погонич знущався над волами.

На селі то тут то там стрінете пастухів на конях, із височенними бамбусовими списами. Тими списами можуть легко держати череду вкупі.

Годилося би, щоби якийсь працьовитий учений описав книжкою портуґальські рибальські, байдаки (барки). На ріці Техо вони дивно мальовані, зпереду мають вимальовані очі. На ріці Мондеґо похожі на китайські джунки та венеціянські ґондолі. На ріці Доіру (Деуро) аж кишить від дивовижних човнів. Пливуть вони з гірських околиць, навантажені вином, ґнані латинськими вітрилами, що ширші від невеличкого байдака 4—5 разів. Неабияка штука маневрувати такими велитенськими вітрилами!

Два мости перетинають ріку Доіру — з них гарний вид на місто, що розложилося на кручі. Є там вежа клєриків, що подобає на паль, застромлений вгору: церква св. Франціска. Біржа з ґранітними стовпами. Зелено-жовто вилискуються филі Доіру, а на них колишуться численні барки, що привозять портвейн із Горішньої Портуґалії.

Око сягає аж до Сао Хаун да Фоз, купелевої місцевости в Порто.

Я відвідав одну з велитенських пивниць із вином. Можнаб подумати, що там вина для всього світа. Величезні цистерни, заввишки в два поверхи — двацять чотири, одна біля одної — стоять тут повні найліпшого вина. Бочки з грубезного маґанового дерева — по 75 тисяч. літрів. Шампанська пивниця це тунель довгий 500 метрів, повнісенький фляшок. Вправлені робітники потрясають тими фляшками що дня, а роблять це з якоюсь набожністю: щойно тоді шампан є такий, який повинен бути. Ціле підприємство називається: Королівське виноградарське підприємство. За додаток „королівське" підприємство процесувалося з урядом цілі літа. В одній пивниці переховуються прібки портвейну з 1756. року. Фляшки, наросли грубо плісню, виглядають наче малі волохаті малпи. Старі жінки чистять, закорковують, наліплюють етикети на фляшки. Все, що в Америці роблять електрикою, тут у Портуґалії полагоджують старі баби.

На цвинтарі в Порто нині свято померших. Вдови та матері в чорних одягах клячуть перед мавзолеями, побудували вівтарики, прибрали їх свічками, фотоґрафіями небіщиків. Домовини видно з мавзолеїв отворені, вкриті подушечними хризантемами наче килимами.

Довго боровся архиепископ Браґи з архиепископом Толєда за титул патріярха Еспанії (так, Еспанії) — а тепер портуґальський уряд проґнав його з його палати.

Браґа місто мансардів. Браґа місто: поверес, падрес, путас — прошаків, священиків і проституток — найґалянтніше в Портуґалії.

ДРУКАРНЯ
У. НАРОДНОГО СОЮЗА „СВОБОДА"
виконує старанно, дешево і на час всякі друкарські роботи як:
СТАТУТИ, ПРОГРАМИ І ТІКЕТИ НА КОНЦЕРТИ, ПРЕДСТАВЛЕННЯ, ПІКНІКИ І БАЛІ, ЯК ТАКОЖ КОВЕРТИ І ЛИСТОВІ ПАПЕРИ ДЛЯ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(35)

Справа організовання нових членів.

Контролвор Гр. Пипюк в довшій промові представляє трудну ситуацію при організованню нових членів. Смертність з ріжних причин, а найбільше через прогибіцію, збільшається. В ряди організації втискається непожаданий елемент, як під оглядом фізичним так і моральним, і обтяжує елемент старший, якому під тим оглядом належиться забезпечення. Щоби забезпечити членів від напливу непожаданого елементу, радить розвести спеціяльну кампанію, щоби члени зрозуміли, що набиранням невідповідних кандидатів передовсім роблять самі собі кривду, а рівночасно щоби розвести провірюванне кандидатів перед приняттям, або, як це водиться по инших організаціях, робити „інвестигейшен". Щоби дати членам можність провірювати принимання нових кандидатів, радить проголошувати лісту кандидатів перед їх принятєм.

Стефан Слободян радить подавати інструкції секретарям, кого можна, а кого не можна принимати. Передовсім остерігати перед такими, що затроюються ріжним свинством, званим муншайном, та щоби не форсувати організовання старших кандидатів, а всю енергію звернути на молодіж. Наставати, щоб урядники ходили з кандидатом до лікаря, так, як се статут приписує, а не щоби давали кандидатови в руки аплікацію, а він щоби міг посилати когось здоровшого за себе. В місцевостях, де є більше відділів У. Н. Союза, щоби мали одного свого лікаря, а не, як тепер водиться, кождий кандидат осібно має свого лікаря для себе.

Олександер Питляр звертає увагу, що проголошуванне таких фактів не дуже практичне, бо льояльним членам того не потрібно, а нельояльним вказується, в який спосіб можна організації шкодити. З тим, щоби мати своїх лікарів у місцевостях, де є більше відділів, то також трудна справа. Лікар виписання аплікації поодиноко не відмовить, бо сподівається, що аплікант лишиться його „костумером". Само виписанне аплікації, такої, як на нашій вступній аплікації, за одного чи два доляри не є для лікаря ніяким „бизнесом", тим більше, як се випадає в пору візитову, коли богато пацієнків чекає. І тому треба сподіватися, що якби треба умовлятися, щоби лікар стало писав аплікації, маючи на увазі відділ чи організацію, то мало знайшлосяб таких лікарів, котрі це робили би за теперішну ціну, і на покриття такого кошту нема фондів при відділах ані в головній касі. Треба однак виробляти більше єдности і зрозуміння ситуації у самих членів, щоби самі себе не нищили, часто й несвідомо.

О. Ревюк говорить, що в тій справі „Свобода" нераз виступала з передовицями і дальше свій обовязок робити може, але тут мусять прийти в помін всі головні і місцеві урядники. „Свобода" не може опиратися на анонімах або упередженню одиниць одних до других. Треба, щоби про ріжні надужиття доношено урядово до редакції, з поданнем усіх фактів. Про ту справу треба богато і завсіди писати, бо се дійсно дуже важна справа, щоби членів освідомити, що організація не є власністю гол. урядників в Джерзи Сіти, але що це вони самі є власниками, і легковажним приниманнем невідповідних членів нікому иншому, тільки самі собі шкоду роблять. Дума, щоби лікарі були в порозуміню з організацією, а не з поодинокими кандидатами, є також дуже влучна і треба застановитися, що можна зробити в тій справі.

Д-р Клим питається, чи не можна знайти якогось способу, щоби лікарів оплачувати з головної каси, і твердить, що якби організація оплачувала лікарів, то вони приймали би кандидатів, маючи на увазі ризико організаційне, тай було би менше смертности і менше смертних виплат. Лікарі самі себе оплачувалиб та ще й защадили би немало гроша для організації. В звітах було сказано, що більша часть смертностей і запомог є за случаї, що кандидати приступали хорими. Сказано було, що майже дві третини таких виплат походять з легковажного принимання кандидатів. Коли би приймити як загальну суму тих виплат $150,000 річно, то одна трета часть буде $50,000 річно. Якби лікарі коштували аж других $50,000, то і так в касі оставалосяб ще $50,000 річно.

Р. Слободян інформує, що біда в тім, що той рахунок не є такий простий, як виглядає. Посмертні запомоги виплачується з фонду посмертного, а инші запомоги з фонду запомогового. До тих фондів члени платять части своїх вкладок і грошей з тих фондів не можна уживати на оплату лікарів або на якінебудь инші цілі. Одинокий фонд, яким довільно після потреби можна розпоряджати, є фонд адміністраційний, а сей фонд ледви вистарчає на адміністрацію в теперішній формі. Такий додаток до видатку адміністраційного це не яканебудь ріжниця, коли зважити, що нам ледви вистарчає на опладу головної управи, яка виносить лиш одну девяту часть з того, що тут на оплату самих лікарів проєктується. Це значило би видаток адміністраційний піднести в десятеро, а нас на це не стати, хіба що піднесено би вкладку, на що певно ніхто з нас не згодивбися. При тім головній управі потрібно свого доктора, то є такого, що мав би на увазі інтерес організації тільки один раз для кождого члена, то є при вступі. Таких лікарів потрібно більше членам і відділовим управам ніж головній управі. У відділах инших організацій, а також декуди і в наших, практикується так, що відділ один, чи в порозуміню з другими, вибирає собі одного лікаря, і зробивши з ним умову, відсилає до нього не лише вступні аплікації, але й за свідоцтвом вразі слабости. Деколи відділи дають членам повну лікарську опіку. Це все заряджують члени, зглядно відділи, самі, а головну управу лишень повідомляють, хто є їх лікарем, як також про зміни. Це варто би поширити по всіх відділах, і можна говорити про якусь поміч відділам зі сторони гол. управи, але годі говорити про те, щоби головна управа переймала на себе обовязок настановлювання лікарів для відділів тай щоби оплачувала їх. Так у ніякій иншій організації не практикується і це майже неможливе. Гол. управа У. Н. Союза, так як головні управи инших організацій, потребує в своїм складі головного лікаря, тай такого має і його оплачує. Було би пожаданим, щоби відділи ту справу обговорили в себе на своїх мітінгах і вирішили, щоби всі справи свої відносно стану здоровля кандидатів чи членів полагоджувати при помочі одного лікаря місцевого. А не, як тепер нераз водиться, що за кождим равом иншого. З лікарем можуть робити якусь умову або й без умови та коштів, головно там, де нема великого числа відділів, зглядно членів. Імя, назвиско, адресу і підпис треба подати до головної канцелярії, щоби вона знала, на котрого лікаря свідоцтва може полягати, бо так, як тепер є, то навіть годі провірити, чи аплікація взагалі підписана доктором.

(Далі буде)

ЯК БОРОТИСЯ З НАСІКОМИМИ.

Бротьба з насікомими повинна буди для кождої доброї господині найважніщою справою з огляду на здоровля семі та на чистоту в хаті. Треба памятати, що таргани, шваби та блощиці множаться найчастіше в бруді, себто що без чистоти хати, обстановки, постелі, боротьба з насікомими була би даремна.

Блощиці найтяжче винищити тому, що вони розмножуються всюди, в стінах, в рамах образів, у ліжках, стінних килимах і т. д. Найчастіше вживають проти блощиць нафти та кипятку та й ці засоби не все успішні, бо блощиці зносять яєчка в дуже малих дірках, до яких не зайде ні вода ні нафта. Найліпше домашніх насікомих можна винищити, випалюючи сіркою.

В хаті, занечищеній блощицями, треба відсунути всяку обстановку та причандали від стіни, здіймити образи, розібрати ліжка на поєдинчі части, потім позамикати та позаслонювати щільно вікна та двері, щоби дим не міг виходити, поставити на долівку кілька цегол, на них покласти старі бляшанки (коробки) або понищену кухонну посуду. До тої посуди всипати товченої сірки, яку треба покропити добре спіртом денатурованим (до палення). Сірку підпалити й мерщій втікати з хати, бо дим сірчаний дуже шкідливий. Не забути забрати з хати цвіти з вікон і не впускати рішучо в хату ні дітей ні старших, ні дробу, ні домашних звірят.

Від часу до часу заглянути, чи сірка горить. Щойно після кількох годин (4—5) можна відчинити вікна та двері, щоби хату провітрити, обстанову повитирати нафтою, щоби з усіх шпар і закутин усунути вбиті блощиці. Коли і в стінах є блощиці, то після того, як сірка вигоріла, треба всі діри з вирваних цвяхів позаліплювати гіпсом, змішаним з водою і воловою жовчю. Потім побілити хату, але добре є додати до вапна чи фарби трохи волової жовчі. Та й висіркування не поможе, коли в хаті не буде взірцева чистота.

Канарчук сподобав собі гарну каменицю та вже хотів дати завдаток.

Та надумався і каже:

— Я дуже радо купив би цю каменицю, одначе та фабрика біля неї заслонює зовсім вид.

Продавець (сміється): Ах, знаєте, пане, не потребуєте гризтися, що тут є ця фабрика. Це фабрика стрільного пороху, то вона кождої хвилі може вилетіти у воздух!

ПОМАГАЄ СКОРО І ПЕВНО! ПОМАГАЄ СКОРО І ПЕВНО!

„Я переконалася на собі, що **ГІНДУ БРЕНД ЗІЛЛЯ** помагає скоро і певно. Довший час терпіла я на нестравність жолудка, біль в околиці серця і короткий віддих. Я думала, що прийдеться скоро умерти, бо ріжні медицини не давали помочі. Нинішний успіх завдячую славним Гінду Бренд Зіллям". Це слова пані М. Дрей, 180 Larchmont Ave., Larchmont, N. Y.

Ціна за пачку $1.00, 6 пачок за $5.00.
НЕВДОВОЛЕНИМ ЗВЕРТАЄМО ГРОШІ.
BARON A. BORAK,
307 EAST 18th ST., NEW YORK, N. Y.

20=ЛІТНИЙ ЮВИЛЕЙ ЗАЛОЖЕННЯ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛЬОНІЇ В АМЕРИЦІ, А ПОЛОЖЕНОЇ В МІЛВІЛ, Н. ДЖ.!

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ ПОСТЕПЕННО РОЗБУДОВУЄТЬСЯ. Курячі фарми щораз розростаються. Тут тепер найвідповідніша пора купувати фарму та забезпечитись перед бідою, а весна тут все вчасна. Український загал має велику нагоду мати своє місто. Бо початок тут великий, бо вже є два Товариства У. Н. С., дві церкви, Клюб Товариства Горожан, Тов. Просвіта. Чотири вулиці під українським іменем, як Шевченко, Лисенко, Франко, Київ Булевар. Тож кождий бачить, що тут українська будучність.

А ми маємо на тисячу родин місце, що можуть поселитися одні попри других. Не один думає, щоби мати пару акрів землі, а ще тут у місті, де роблю, то добре поводилобся. А то можна мати, але у Мілвіл, бо всі землі, які продаємо і на котрих поселилися Українці, лежать в місті Мілвіл. Отже для тих, що дбають про свою будучність і своїх дітий, варта сказати, що діти можуть користати з міських народних і вищих шкіл, а кромі сього учитися в українській школі. По скінченню школи вони не мусять покидати родинного дому, бо мають на місци міську вигоду, відповідне заняття, а при тім всім чистий і здоровий воздух. Хто хоче про все те на місци переконатися, нехай приїде, або пише на адресу:

ВАСИЛЬ МАТОЛИЧ,
640 W. MAIN STREET, (Tel. Millville 577), MILLVILLE, N. J.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ, КОТРІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ СВОБОДИ

Дереш Петро: КУМИС. Оповідання з часів революції на Україні .... 50 ц.
Лещук Осип: КРОВАВІ СЛІДИ. Оповідання з визвольної війни .... 65 ц.
Монкевич Борис: СЛІДАМИ НОВІТНІХ ЗАПОРОЖЦІВ. Спомини з 1918 року .... 65 ц.
Лотоцький Антін: КУЖІЛЬ І МЕЧ. Історична повість з кінця XV і початку XVI століття .... 65 ц.
Вволлес Люіс: БЕН ГУР. Історична повість з часів Христа .... 65 ц.
Сергій Шелухин: ЗВІДКИ ПОХОДИТЬ РУСЬ. Теорія Кельтського походження Київської Руси з Франції, з Географічною картою .... 75 ц.

ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ:

Яків Косовський: ЗАКЛЯТИЙ ЯР, драма на 5 дії .... 30 ц.
Павло Дудак: ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ, драма в 3-ох діях. .... 40 ц.

ПАРТИТУРИ:

ВІЙ, фантастична комедія на 5 дій $1.25
МАРУСЯ БОГУСЛАВКА, історична драма на 4 дії 75
КАПРАЛЬ ТИМКО, мельодрама на 5 дій 75

Повищі книжки можна набути в книгарні Свободи. Сих книжок маємо тільки по кілька примірників.

"S V O B O D A,"
21-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви надіслані до Обєднання в травні 1930).

Пасейк, Н. Дж. д. Дерій переслав від Укр. Прав. Громади на Дім Інвалідів $100, а на допомогу $3. Разом 103.00
Шерон, Па. д. Хандога переслав коляду на Р. Школу, передану п. Кушмаком 51.50
Сиракюз, Н. Й. д. Туркевич переслав з протестаційного віча для У. В. О. 16.09
Ню Йорк Сіти, д. Стасюк переслав для Письменників 25.00
Озон Парк, Н. Й. М. Костів на „Сурму" 2.00
Дітройт, Міш. д. Хомяк переслав від Тов. ім. Івана Франка, від. 146 У. Н. С., для У. В. О. 50.00
Сиракюз, Н. Й. д. Каменюк переслав від Тов. Січ, від. 282 У. Н. С., на Дім Укр. Інвалідів 100.00
Вилкс Бері, Па. д. Герман переслав збірку, призначену на У. В. О. 21.75
Джолієт, Ілл. д. Коган переслав передплату Літ. Наук. Вістника $5, а на прес. фонд $2, на передпл. журн. „Нова Хата" $3, а на прес. фонд $2 від п. Болехівського, на передпл. журн. „Літопис" $3 і на передпл. журн. „Світ" $4; для Р. Школи $6 від п. Когана, а по $3 від М. Болехівського і В. Кузо. Разом 31.00
Клівленд, О. Дальша збірка Антона Когута $11 на „Сурму", а $10 на бойовий фонд. Разом 21.00
Шикаго, Ілл. Збірка на весіллю Гната Стахняка $11 на У. В. О., а на пресовий фонд „Сурми" $11.30. Разом 22.30
Гудсон, Н. Й. д. Маряк переслав від Бр. св. Йосафата, від. 273 У. Н. С., жертву для укр. інвалідів 25.00
Трентон, Н. Дж. д. Стадник переслав збірку на бойовий фонд замісць святочних желань 30.00
Елмайра, Н. Й. д. Левуш переслав від себе $1 на пол. вязнів, а від п. Мосьпана на У. В. О. $1. Разом 2.00
Асторія, Л. Ай. На інвалідів зібрано підчас похорону пок. Н. Олійника 18.00
Перт Амбой, Н. Дж. Замісць святочних желань на Рідну Школу: Павло Гаврилів $10, а Йосиф Буката $5. Разом 15.00
Менчестер, Н. Г. д. Кухар переслав збірку на бойову акцію 127.00
Маганой Плейн, Па. д. Сабрінський переслав від Бр. св. Анни, від. 365 У. Н. С., на Рідну Школу 13.00
Дітройт, Міш. д. Войтович переслав писанку на Рідну Школу 2.00
Сиракюз, Н. Й. д. Туркевич переслав збірку, призначену на Рідну Школу 8.00
Фреквил, Н. Й. д. Загібайло переслав збірку в церкві, призначену на Рідну Школу 10.18
Ст. Клейр, Па. Укр. кат. церква на Рідну Школу 10.00
Філаделфія, Па. д-р Мишуга переслав збірку на У. В. О. 34.00
Клівленд, О. п. К. Ділай з свяченого по половині на Р. Школу і інвалідів 22.36
Бруклин, Н. Й. С. Угорчак по половині на Р. Школу і поправу „Просвіти" 10.00
Філаделфія, Па. Жіноче Тов. при Укр. Стр. Громаді на Рідну Школу 25.00
Баркгемстед, Конн. А. Малинчук на Дім Укр. Інвалідів 100.00
Ст. Луіс, Мо. д. Мікуляк з Свяченого на Рідну Школу 15.10
Клівленд, О. Збірка на В. О. 13.00
Патерсон, Н. Дж. д. Матвіяс переслав від від. 64 У. Н. С. збірку на Р. Школу 32.50
Джансон Сіті, Н. Й. Збірка о. М. Запаринюка на Р. Школу 19.45
Ню Йорк, Н. Й. З Шевченківського свята на Р. Школу 94.00
Ню Йорк Сіти. Збірка Укр. Прав. Громади при 14 ул. на писанку Р. Школі 36.00
Джерзи Сіті, Н. Дж. Сестр. Неп. З. Пр. Діви Марії з гори міста на інвалідів 5.00
Нюарк, Н. Дж. Збірка в Першій Укр. Презв. Церкві на Рідну Школу 31.00
Лорейн, О. Збірка: $20 Р. Школа, $10 інваліди, $5 пол. вязні. Разом 35.00
Ембридж, Па. З отворення дому 276 відділу У. Н. С. на укр. інвалідів 14.70
Ню Брітен, Конн. д. Тимчишин переслав на передплату „Сурми" 15.00
Нюарк, Н. Дж. о. Кушнір переслав від Петра Свинчака на У. В. О. 5.00
Нюарк, Н. Дж. о. Кушнір переслав з розпродажі книжок „За Океаном" і календарів на Рідну Школу 14.26
Сликвил, Па. д. Дидів переслав з хрестин в гром. Лопушанського для інвалідів збірку в сумі 16.00
Шикаго, Ілл. д. Небор переслав збірку з забави з дня 27 квітня для Укр. Краєвого Тов. Опіки над дітьми і молодіжю у Львові 10.00
Дітройт, Міш. д. Прнетай переслав передплату на часопис „Сурму" 8.00
Елизабет, Н. Дж. Збірка зі Свяченого, устр. Укр. Нар. Домом, на інвалідів 51.05
Бейон, Н. Дж. о. Захарко переслав на Р. Школу збірку в церкві $17.26 і дохід з концерту Т. Шевченка з дня 5 квітня $10.00 на політичних вязнів. Разом 27.26

Разом зібрано в травні на Рідний Край $1,197.05.

Між злодійками. — Чи то правда, що ти зробила донесення на поліцію на твого нареченого?!

— Так, таж нагорода була дві тисячі долярів — а коли він вийде з арешту, матимемо віно!

—o—

— Нині зробив мій чоловік мені авантуру! Любовний лист до мене найшов між паперами.

— Ах Боже! Від когож був той лист?

— Від нього самого! Писав його тому пятьдесять літ.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧЧАН СЕЛА РЕНЕВА И ОКОЛИЦІ.

Дорогі Браття і Сестри!

Ви добре памятаєте наше рідне село. Гірко було в нім жити. Памятаєте, що був один Жид на ціле село, але й той вициcкував нас так, що не одного пустив з торбами.

Тепер наш нарід вже інакше думає. Почав організуватися всюди по селах у кооперативи. І ми заснували в 1926 р. таку кооперативу і за три роки призбирали 1,300 золотих чистого зиску. Та біда, що ми в комірнім. Тому рішили ми поставити свій власний **Народний Дім.** Купили за $37 площу і за $23 каменя під фундамент. Та нам затяжко понести такий тягар, бо щойно видали $2,000 на відбудову знищеної війною церкви. Нам треба зібрати $450. А і та сума завелика, бо Ви самі знаєте, які тепер гаразди під Польщею. Наші вороги заложили собі в селі Кулко Рольниче, щоби нас підкопати.

До Вас, свідомих Українців, вірних синів поневоленої нашої землі, наших односельчан і братів, звертаємося отсе з просьбою, допомогти нам у тім народнім ділі і зібрати якусь лепту. Віримо, що її дасьте, бо Ви добре розумієте, що тут ходить про загальнонародне добро.

ЗА КООПЕРАТИВУ „ВІДРОДЖЕННЯ":

Петро Олійник, Стефан Беркита, Михайло Процик, Стефан Христинюк.

—o—

Щоби рушити збірку, завязався в Ню Йорку з наших односельчан **Тимчасовий Комітет.** Члени Комітету зложили кождий по $5 і зібрали вже $36 і далі збиратимуть.

Просимо односельчан і громадян з поблизьких сіл, щоби не пожалували лепти на таку гарну ціль. Гроші можна слати до краю на адресу Петра Олійника в Реневі, або на руки комітетових, до яких належать:

МаріяВолічинська,
146 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

Софрон Квітніцький,
174 Madison St., New York, N. Y.

Семен Окіпняк,
342 E. 13 St., New York, N. Y.

Учитель: Івась Шпачок скаже нам, чому зазуля зносить яйця до чужого гнізда?

Ученик: Я не знаю, та гадаю, що зазуля також не знає.

DR. N. M. HNATYSHYN
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ І АКУШЕР
2191 Professor St., Cleveland, Ohio
(Проти українського банку).
Телефон: Atlantic 2054.

КОСИ

Маємо австрійські серпи і коси з найліпшої серебристої стали, коса довга 32 цалі, важить поверх фунта, за одним поклепанием косить пару днів. Ціна коси $3.00. Перстень до коси 50 ц. Бабка 75 ц. Молоток 60 ц. Брусок 25 ц. Серп з зубами $1.00.

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу: 113—

UKRAINIAN BAZAR,
170 E. 4th STREET, NEW YORK, N. Y.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЄТЬСЯ ЛАЙНО-ТАЙПЕРА-ДРУКАРА,
мусить вміти складати на машині крім звичайного складу також оголошення і всякі друкарські роботи. Платня після умови. Голоситися між 8. рано а 5. пополудни до:
АДМІНІСТРАЦІЯ СВОБОДИ,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОШУКУЮ до заряду дому старшої дівчини або молодої вдови, Українки. Маю власний свій дім. Прошу голоситися на адресу:
JOHN KRAWIEC,
1919 E. 138th Pl., Burnham, Ill.

НИКОЛАЙ ОЛІЙНИК пошукує своєї краянки Касі Ворощин по батькові, замужна була по мужови Воробець, з села Волощина, повіт Бібрка, Галичина. Тепер перебуває в Америці. Хтоби про неї знав, або вона сама щоби зголосилася до:
NICK OLENYK,
76 Mechanic Ave., Trenton, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК шукає душпастирську посаду, або співтрудництво. Добрий дірiґент. Писати на адресу:
УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК,
c/o SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

МИХАЙЛО АНДРУСІВ шукає своєї тітку, Анну Андрусів, що виїхала з Галичини з села Надієва, повіт Долина, на перед 19 роками. Хтоб знав що з нею сталось, чи її адресу, прошу ласкаво написати на таку адресу: **M. Andrusiv, Zulove lomy, Novy-Svet v Krkonosich, Czecoslovakia, Europa.**

ПРОДАЄТЬСЯ 2 ЛОТИ
50x100, дешево, фейр з Ню Йорку 5 центів, в Pelham Bay Park. Готівки потрібно дуже мало. Голоситися на адресу:
W. NICHIPORUK,
639 East 12th Street, Apt. 20, New York, N. Y.

СПРОДАЮ 63 акрову фарму, дуже тано, зі всім за $3.500, готівкою $1.000. Причина продажі виїзд до краю. Будинки першої кляси. Фарма находиться близько фабрик.
STANLEY NYCHAY,
Staffordville, Conn.

НА ПРОДАЖ ФАРМА 75 акрів, штук худоби, 2 коні. Фарма приносить добрий дохід, а може заплатити за фарму. Голоситися до:
PETER KUTEKA,
Box 111, Cantenbury, Conn.

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання D. M. C., стемповані річи. Пишіть по каталог до:
UKRAINIAN BAZAR,
170 E. 4th St., New York, N. Y.

ПРОДАЄ

ДОМИ
в місті НЮ ЙОРКУ і околиці
Українська Фірма
С. ФЕСОЛОВИЧА і М. КОБЗІСТОГО
EXCHANGE REALTY CO.,
41 East 7th St., New York City
Tel. Orchard 9677.

ДІВЧАТА І ЖІНКИ:

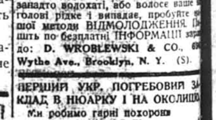

Коли Ваш бюст плаский, нерозвинений, не тішитеся красою ани повабом, коли твар і инші части тіла занадто волохаті, або волосе ваше на голові рідке і випадає, пробуйте нової методи ВІДМОЛОДЖЕННЯ. Пишіть по безплатні ІНФОРМАЦІЇ зараз до: **D. WROBLEWSKI & CO., 69 Wythe Ave., Brooklyn, N. Y.** (S).

ПЕРШИЙ УКР. ПОГРЕБОВИЙ ЗАКЛАД В НЮАРКУ І НА ОКОЛИЦІ
Ми робимо гарні похорони
ПО $150

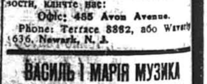

Без ріжниці як далекі позаміські, кличте нас:
Офіс: 485 Avon Avenue.
Phone: Terrace 8882, або Waverly 636, Newark, N. J.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

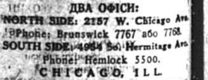

ДВА ОФІСИ:
NORTH SIDE: 2157 W. Chicago Ave.
Phone: Brunswick 7767 або 7768.
SOUTH SIDE: 4954 So. Hermitage Ave.
Phone: Hemlock 5500.
CHICAGO, ILL.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

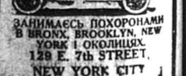

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET,
NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568